

KOMMENTARER TIL HØRINGS- FORSLAG OM LOVFESTING AV KRISESENTERTILBUDET.

1. Beskrivelse av dagens situasjon

Vi kjenner oss igjen i beskrivelsen av dagens situasjon, med de så vidt store forskjeller i tilbud og organisering som eksisterer. Dette gjelder både krisesentertilbudet samt kunnskap og tilbud i det offentlige hjelpeapparatet. Når det gjelder de store forskjellene i krisesentertilbudet, skyldes dette i vesentlig grad store forskjeller i de økonomiske betingelsene for de ulike sentrene.

2. Hva skal lovfestes og forankring av tilbudet

Krisesentrene i sin nåværende form, har vist seg å være et godt tilbud for kvinner utsatt for vold, og barna deres. Vi ønsker derfor å presisere det viktige med å videreføre denne forma. Oppstyking av tilbudet til voldsutsatte kvinner og barna deres kan føre til en forringelse av både kompetanse og det helhetlige tilbudet.

Arbeidet ved krisesenteret skal fremdeles bygge på et kvinnepolitisk engasjement, der kvinner stiller opp for kvinner som er blitt offer for mannlig aggresjon og vold. Krisesenteret i Sogn og Fjordane er av den oppfatning at slikt engasjement må tas vare på slik at brukerne blir møtt på sine egne premisser av kvinner som viser medmenneskelig engasjement for situasjonen deres, og som vet hvor og hvordan en kan skaffe hjelp til dem. Det er også viktig at det kvinnepolitiske aspektet fremdeles er tydelig, slik at de ansatte kan drive forebyggende arbeid ved å vere synlige i debatter, ved undervisning i skoler, og drive annet holdningsskapende arbeid.

Krisesenteret i Sogn og Fjordane mener at loven må legge fastere rammer for tilbudet, og ikke overlate all utforming til kommunene. Dersom tilbudet skal lovpålegges, må det være en forutsetning at tilbudet skal drives av faste ansatte og ikke av frivillige. Dette er ikke til hinder for at frivillige kan gi et tilbud utover det lovpålagte. I tillegg mener Krisesenteret i Sogn og Fjordane at krisesentrene fremdeles skal ha muligheten til å velge sin organisasjonsform, som å forbli en stiftelse for vårt vedkommende. Dette for å hindre at arbeidet blir totalt underlagt kommunale regler og saksbehandling og på denne måten sikre det viktige engasjementet som har vært og fortsatt er en forutsetning for å lykkes i dette arbeidet.

3. Kommunens ansvar og innholdet i krisesentertilbudet

Vi er langt på vei enige i forslaget til innholdet i krisesentertilbudet, men ønsker at dagens utadrettede virksomhet videreføres. Kommunen har et ansvar for å informere om sine tilbud slik som beskrevet i notatet og dette blir således ivaretatt. Det er derimot viktig at krisesentrene fortsetter sitt arbeid når det gjelder informasjon om reaksjoner og skadevirkninger hos kvinner som har vært utsatt for vold og hos barn som er utsatt for/vitne til vold.

I dette nevnes også viktigheten av at krisesentrenes paraplyorganisasjoner opprettholdes. Disse organisasjonene er viktige i informasjonsarbeidet, og som faglig utvikler av krisesenteransatte gjennom sine konferanser og møter.

4. Målgrupper for krisesentertilbudet

Dagens krisesentertilbud gir kun unntaksvist tilbud til menn. Forslaget gir, med sin vage ordbruk som ”anbefaler ikke”, åpning for å samlokalisere krisesentertilbud for kvinner og menn. Vi er enige i Europarådets holdning i dette spørsmålet og ønsker derfor at loven sier at tilbudene ikke skal samlokaliseres. Tilbudet til menn og kvinner må heller ikke utføres av de samme personer. Vår erfaring tilsier at terskelen i så tilfelle vil øke for mange av de kvinnelige brukerne. Krisesentrene må fortsatt være meklingsfrie soner.

Det er vår holdning at tilbudet også for øvrig skal være egne tiltak. I dette ligger at krisesentertilbudet ikke skal avlaste rus/psykiatri eller løse utfordringer med midlertidig husløse. Dette er viktig med hensyn til beboere sin forståelse for hverandres situasjon, gjensidig støtte, utveksling av mestringsstrategier og av hensynet til barn.

Departementet skriver i sin innledning at man ønsker å lovpålegge et krisesentertilbud for personer utsatt for vold i nære relasjoner. Vår holdning er at krisesentrene fortsatt skal ivareta alle som er utsatt for strukturell vold i tillegg til vold i nære relasjoner, så som menneskehandel og voldtekt.

Når det gjelder ofre for menneskehandel som gruppe, anser vi disse kvinnene som utsatt for vold, og vil dermed falle inn under krisesentrenes ansvar. Dette vil også gjelde kvinner som blir utsatt for voldtekt av noen man ikke nødvendigvis vil betegne som ”nærstående person”. Siden krisesentrene skal og bør være et akutttilbud, er det viktig at det opprettes et bedre tilbud til de ofre for menneskehandel som har behov for langvarige opphold.

Når det gjelder personer uten lovlig opphold i Norge, bør de som har rett på opphold på asylmottak også ha rett til opphold på krisesenter dersom vedkommende fyller kriteriene for slik hjelp. Kvinner som fyller kriterier for å motta krisesentertilbud, må ikke tvinges til å bo på et asylmottak.

Departementet tar opp diskusjonen om menn som ansatte ved krisesentrene, med begrunnelse i at dette vil være et nyttig korrektiv til mannrollen barn kjenner fra et hjem med voldelig far. Vi ser at dette kan være et poeng hos enkelte barn. Vi vil likevel påpeke at mannlige ansatte for mange kvinner vil være et hinder for å søke hjelp. Kvinnene og barna som bor på krisesentrene er i en sårbar situasjon også i forhold til menn. Disse vil i flere sammenhenger få et slikt korrektiv gjennom kontakt med andre instanser.

Departementet påpeker at det ikke bør gis adgang til at en kommune nekter hjelp ved å henvise en person til sin bostedskommune. Dette er et viktig poeng vi ønsker å understreke. Slik praksis er i dag, ser flere kommuner bort fra Sosialtjenesteloven § 10-1 og gir bistand til de kvinnene som er folkeregistrert i sin kommune. Dersom denne praksisen endres, vil det bli et stort økonomisk press på krisesentrenes vertskommuner. Som departementet helt riktig beskriver, vil mange av beboerne ha behov for økonomisk støtte i akuttfasen. Departementet bør derfor gi ekstra tilskudd til krisesentrenes vertskommuner for å møte dette. Kommuner som deltar i samarbeidet om krisesentret bør bli pålagt å følge opp egne innbyggere. Voldsutsatte personer må sikres rett til å søke krisesentertilbud uavhengig av både hjemkommune og oppholdskommune.

5. Kvaliteten i tilbudet og tilrettelegging for ulike brukergrupper

Departementet ønsker innspill til hva kommunen og de ulike instanser kan bidra med for å ivareta barn. Vår holdning til dette spørsmålet er at kompetansen om vold og overgrep og konsekvensene at

dette må økes i alle instanser i hjelpeapparatet som skal ivareta barnas behov. Dette gjelder også forståelsen for kvinnes situasjon.

Videre mener vi det er viktig at det på krisesenteret legges opp til at mødre og barn får gode opplevelser sammen. Det er også viktig at mors foreldreautoritet ikke svekkes ved at krisesentrene tar over ansvaret for barna. Dette utelukker selvsagt ikke avlastning når det er behov for dette. Det er et mål for oss at mor og barn skal ha tillit og være trygge på hverandre når oppholdet er over.

Når det gjelder kompetansen i krisesentertilbudet, er vi enige i at kunnskap om å møte mennesker i krise er helt nødvendig. Det samme gjelder kunnskap om eksisterende hjelpetiltak og deres tilbud og begrensninger samt samarbeidskompetanse og ikke minst personlig egnethet slik som beskrevet. Det bør også være et viktig tema ved rekruttering hvilke motiver søkere har for å jobbe på feltet.

Etter vår erfaring vil det være viktig at daglige ledere har kompetanse innen lederskap – økonomi, personal, administrasjon. Dette viser seg å være svært viktig kompetanse, det sikrer en profesjonell ivaretagelse av viktige områder som personalansvar, budsjetter, internkontroll, sikkerhetsrutiner og andre rutiner samt etterlevelse av lover og avtaleverk som regulerer arbeidsliv og andre aspekter ved virksomheten.

Det bør settes i gang eget opplæringsprogram spesielt for ansatte i krisesentertilbud. Dette fordi ingen eksisterende fagutdanning gir kompetanse på alle de områder som er nødvendige for det tilbudet som skal gis. Det vil også være galt å legge slik opplæring til en spesiell eksisterende fagutdanning, da det vil gi et for smalt rekrutteringspotensiale. I et slikt opplæringsprogram er det spesielt viktig å legge inn den kunnskap som allerede fins i de eksisterende krisesentrene, og som er bygget på 30 års erfaring.

Vi ser at deler av befolkningen har opptil 8 timer reise til nærmeste krisesenter. Man har antatt at nærhet til krisesenteret er en viktig faktor. Krisesenteret i Sogn og Fjordane betjener et fylke med mange små og oversiktelige kommuner. Avstandene er ofte store, men vår erfaring er *ikke* at kvinnene ønsker større nærhet til senteret. Tvert imot erfarer vi at kvinner ofte vil enda lengre bort etter som man har vanskeligheter med å gjemme seg i de små kommunene man kommer fra. Små kommuner har vanskeligheter med beskyttelsesaspektet, og det er også nærmest umulig å ivareta anonymiteten til kvinnene og barna deres. Vi har mange ganger måttet samarbeide med krisesentre i byer i andre fylker for å sørge for god nok sikkerhet, og har måttet sende kvinner videre. Vi mener derfor at Krisesenteret i Sogn og Fjordane og sentre i liknende fylker ikke bør deles opp i mindre enheter og legges til små kommuner, men fortsatt være lokalisert til større tettsteder. I Sogn og Fjordane ligger senteret i Flora kommune, som gjennom mange år har utviklet god kompetanse på denne problematikken. I tillegg er også fylkets familievoldskoordinator lokalisert til vertskommunen, og det samme er politietaten i fylket. Senteret har opparbeidd godt samarbeid med disse, og det bør være viktige elementer når en skal vurdere det nye lovforslaget.

Når det gjelder elementet med nærhet til senteret, vil dette således være mest aktuelt når det gjelder bruk av dagtilbud for kvinnene. Her kan Sogn og Fjordane ha nytte av et såkalt satelittsystem for å hjelpe kvinnene til Krisesenteret, for oppfølgingssamtaler etter at oppholdet er avsluttet, og til reetablering og ny bosetting i den aktuelle kommunen. Sogn og Fjordane har, som eneste fylke i Norge, erfaring fra lignende arbeid med ordninga med ei ”Krisesenter-rørsle” der frivillige kvinner i grupper fordelt i fylket har tatt på seg slikt arbeid, og også drevet krisetelefon for kvinner. Dette kan være en modell for de ulike kommunene i fylket når man skal heve kompetansen i kommunene og

loven skal settes ut i praksis. Av sikkerhetsmessige grunner ser vi derimot ikke for oss en ordning med satellitt-leiligheter i så små kommuner som i vårt fylke!

6. Samordning av tjenester

Vi ser et behov for en samordning av tjenester. Ordningen med individuell plan tror vi vil styrke særlig unge som utsettes for tvangsgifte og kvinner som ikke er etnisk norske og som har bodd kort tid i landet, samt kvinner som må leve på kode.

Kommunene bør pålegges å utarbeide handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Det er viktig at kommunene får ansvar for samordning av tjenester, og må legge til rette for at nødvendige tjenester bygges opp og tilføres kompetanse på området.

7. Taushetsplikt og opplysningsplikt

Dette er et punkt vi gir vår fulle tilslutning.

8. Politiattest

Dette er et punkt vi gir vår fulle tilslutning.

9. Internkontroll og kommunalt tilsyn

Vi ser positivt på at kommunen fører tilsyn med krisesentertilbudet. Dette tror vi vil gi en bedre samordning av tjenestetilbudet, et større fokus på problematikken lokalt og en god forankring i kommunene.

10. Statlig tilsyn

Vi imøteser forslaget om statlig tilsyn. Dette vil sikre tilbudet for våre brukere og kan eventuelt være en nyttig korrektur for kommuner og eksisterende krisesentre.

11. Forholdet til Svalbard

Loven må gjøres gjeldende også på Svalbard. Det er all grunn til å tro at behovet for et krisesentertilbud også finnes på Svalbard som ellers i verden. I tillegg er beboere på Svalbard i en spesiell situasjon ved at de har et lite og forholdsvis isolert samfunn hvor svært mange av beboerne mangler sine vanlige nettverk, så som storfamilie.

12. Økonomiske og administrative konsekvenser

Mange krisesentre har, til tross for 30 års drift, erfart at flere kommuner ikke erkjenner at menns vold og overgrep mot kvinner og er et stort samfunnsproblem. I tillegg har mangelen på formalisert minstestandard på tilbudet ført til variasjon mellom ulike typer sentre når det gjelder både organiseringen av virksomheten, finansieringsgrunnlaget og innholdet, samt innholdet på de tjenester som tilbys.

Vi har også erfart at enkelte kommuner mener at krisesentertilbudet kan drives med svært knappe ressurser og frivillige medarbeidere. Andre kommuner har i større grad sett viktigheten av et godt organisert krisesenter med fast ansatte med god kompetanse på tematikken, og har i samme tidsperiode øket krisesenterbudsjettene. Krisesenteret i Sogn og Fjordane viser til vanskelighetene i kommuneøkonomien i kommunene våre, der flere må bygge ned sykehjem, barnehager og skoler. Heller ikke lovpålagte oppgaver blir alltid gjennomført som krevd pga manglende økonomi til å gjennomføre pålegg. I konkurranse med skoler, eldreomsorg og barnehager vet vi av erfaring at kommunene ikke kommer til å prioritere tilbudet ved krisesenteret, og konsekvensen blir at forskjellene på kvaliteten i de ulike sentrene i landet øker i stedet for minker. Det er viktig at det ikke er praktiske og økonomiske hindringer i veien for at kvinner kan søke hjelp, og det er derfor et soleklart krav fra vår side om at ordningen med 20-80 finansieringen fortsatt må gjelde.

Når det gjelder departementets anslag i økte driftsutgifter og investeringsutgifter er vi av den oppfatning at dette anslaget er for forsiktig.

13. Øvrige merknader

Som nevnt i punkt 3, er vi opptatt av framtiden til vår paraplyorganisasjon. Alle medlemmer betaler for sitt medlemskap, noe vi mener er vel anvendte penger. Vi er bekymret for at ikke alle kommunene ser den samme verdien i dette medlemskapet.

Som nevnt ovenfor anser vi vårt kvinnepolitiske engasjement og det utadrettede informasjonsarbeidet som særdeles viktig. Takket være krisesentrene og deres organisasjon har problemstillinger blitt reist og debattert. Det vil være praktisk umulig å holde fanene så høyt uten en koordinerende organisasjon. Det er også viktig for oss som ansatte å ha et faglig treffpunkt og utveksling av erfaring. Vår organisasjon har vært et viktig organ for søking av prosjekter som for eksempel ROSA, også større gaver og priser er gitt vår organisasjon.

Vår bekymring er at det kvinnepolitiske arbeidet vil utvannes og forsvinne, noe vi mener gir et dårligere tilbud til våre brukere, og da spesielt over tid. Man faller fort inn i tanken om institusjon, noe som er kjent for de fleste og kan bli en komfortabel tanke for dem som skal drive et slikt senter. For oss vil Krisesentersekretariatet være en viktig bidragsyter til at så ikke skjer. Vi ønsker at krisesentrene skal være et midlertidig hjem der du selv får ta viktige beslutninger på vegne av deg selv og dine barn, et tilbud om hjelp til selvhjelp og supplement til det øvrige hjelpeapparatet. Det er etter vår oppfatning det eneste rette for at kvinner skal kunne ta kontroll over eget liv og situasjon. Målet må tross alt være å støtte kvinnene slik at de blir bedre rustet til å møte de utfordringer som vil komme etter at oppholdet på krisesenteret er over. Vi mener at tilslutning til en paraplyorganisasjon skal komme inn som en anbefaling i forarbeidene til loven.

4.JANUAR 2009

STIFTINGA KRISESENTERET I SOGN OG FJORDANE
FLORØ

Siv Førde
-Styreleder-

Wenche Hovland
-Daglig leder-